

Spor i berg - Polarbanetunnelen

Navn på stedet/tunnelen: Polarbanetunnelen ved Megården

Sted, kommune, fylke: Megården, Sørfold kommune, Nordland

Koordinater: 67° 24' 14.5" N 15° 39' 57.5" E

Hvordan komme dit:

Lokaliteten ligger like ved E6, ca. 20 minutter nord for Fauske. Parker ved avkjørselen mot Lappelvveien, like nord for brua over Tørrfjordelva. Tunnelåpningen ligger ca. 30 meter bak busskuret ved avkjøringen, og er fritt tilgjengelig. Ferdsløse inne i tunnelen på eget ansvar.

Tekst:

I mai 1942 ga Adolf Hitler ordre om å bygge «Die Polareisenbahn» – en jernbane fra Fauske til Narvik, og videre mot Kirkenes. Banen skulle stå ferdig på to år. Slik ble det ikke. Da arbeidet stanset i mai 1945, lå det igjen halvdrevne tunneler, brofundamenter og uferdig trasé langs hele strekningen. Tilbake lå også en mørk historie om tvangsarbeid og tap av mange tusen menneskeliv.

Tunnelen ved Megården er et av disse sporene i berget. Den ble drevet av det tyske firmaet Grün & Bilfinger AG, med sovjetiske krigsfanger som arbeidskraft. Ved krigens slutt var 637 fanger registrert i fangeleiren på Megården. Tunnelen ble drevet fra to sider samtidig: fra sør ble det sprengt 44 meter i fullprofil og deretter 467 meter som stoll – altså i halv høyde. Fra nord ble det drevet 143 meter stoll og 30 meter fullprofil. Til sammen ble det sprengt ut nærmere 700 meter fjell, uten at gjennomslag ble oppnådd. I dag kan man gå omtrent 500 meter inn fra sørsiden. De første rundt 45 meterne har fullprofil, med et tverrsnitt på cirka 5,5 meters høyde og 4 meters bredde, før tunnelen går over i stoll med en høyde på rundt 3 meter. Denne overgangen gir et konkret innblikk i hvordan tunnelarbeidet ble utført med datidens metoder og utstyr.

Berggrunnen i tunnelen består av en vekslende sammensetning av glimmerskifer og kalkspatmarmor. Flere steder kan det observeres tegn på karstdannelse, forvitring av kalkspatmarmor. Karstdannelsen gir også en del vanninnsig i tunnelen, som kombinert med kuldeperioder gir gode fotomotiv (se bilde).

I dag står tunnelen i en slående kontrast til moderne infrastruktur: den nye E6 som er under bygging vil passere bare 4–5 meter over Polarbanetunnelen, omtrent 220 meter inn. Statens vegvesen har i stor grad fulgt den gamle jernbanetraséen når de har bygd eksisterende E6 gjennom Sørfold – uten at de fleste trafikanter er klar over at de kjører på det som en gang ble drevet fram av sovjetiske krigsfanger.

Lenker:

Polarbanen, Hitlers jernbane under deler av dagens E6 (av Stig Olav Johansen):

<https://dms-cf-05.dimu.org/file/0136KRRRo7je>

Figur 1: Starten av Polarbanetunnelen, med islagt såle. Foto: Øystein Fure.

Figur 2: Frosset innlekkasjevann i Polarbanetunnelen. Foto: Ole Hartvik Skogstad.